

IMPACTE ECONÒMIC D'UNA POLÍTICA DE LLARS D'INFANTS UNIVERSAL I GRATUÏTA A CATALUNYA EN CLAU DE GÈNERE

Carme Poveda

30 de gener de 2020

odee
observatori **dona** empresa economia

Cambra de Comerç
de Barcelona

Amb el suport de:

OBJECTIUS

- 1.** Analitzar el model actual de provisió de serveis de cura en l'educació infantil de primer cicle a Catalunya i Espanya, en comparació amb la resta de països europeus i de comunitats autònomes.
- 2.** Estimar l'impacte que tindria la universalització del servei de cura infantil 0-3 anys per a la consecució de la igualtat de gènere entre homes i dones.

POLÍTICA D'ESCOLES BRESSOL

IMPORTÀNCIA DE L'EDUCACIÓ 0-3 PER REDUIR LES DESIGUALTATS SOCIALS I AUGMENTAR EL POTENCIAL ECONÒMIC

James Heckman (revista Science, 2006): la inversió en les primeres etapes educatives dels infants procedents d'entorns vulnerables té un efecte positiu més gran que la inversió en etapes educatives posteriors. L'article conclou que amb els actuals nivells de recursos públics seria molt més rendible dirigir els esforços a aquestes primeres etapes per maximitzar els efectes de la inversió.

Hendren i Sprung-Keyser (Harvard, 2019): calculen la relació cost-benefici de tots els programes de despesa pública dels EUA dels últims 50 anys, i conclouen que la inversió en escoles bressol i la salut infantil és la que proporciona el major retorn per dolar invertit. No només augmenta el creixement potencial perquè eleva el nivell educatiu de la població i facilita la incorporació de la dona al mercat laboral, sinó que també redueix la probabilitat de caure en la pobresa a les famílies amb menors recursos.

IMPORTÀNCIA DE L'EDUCACIÓ 0-3 PER REDUIR LES DESIGUALTATS DE GÈNERE

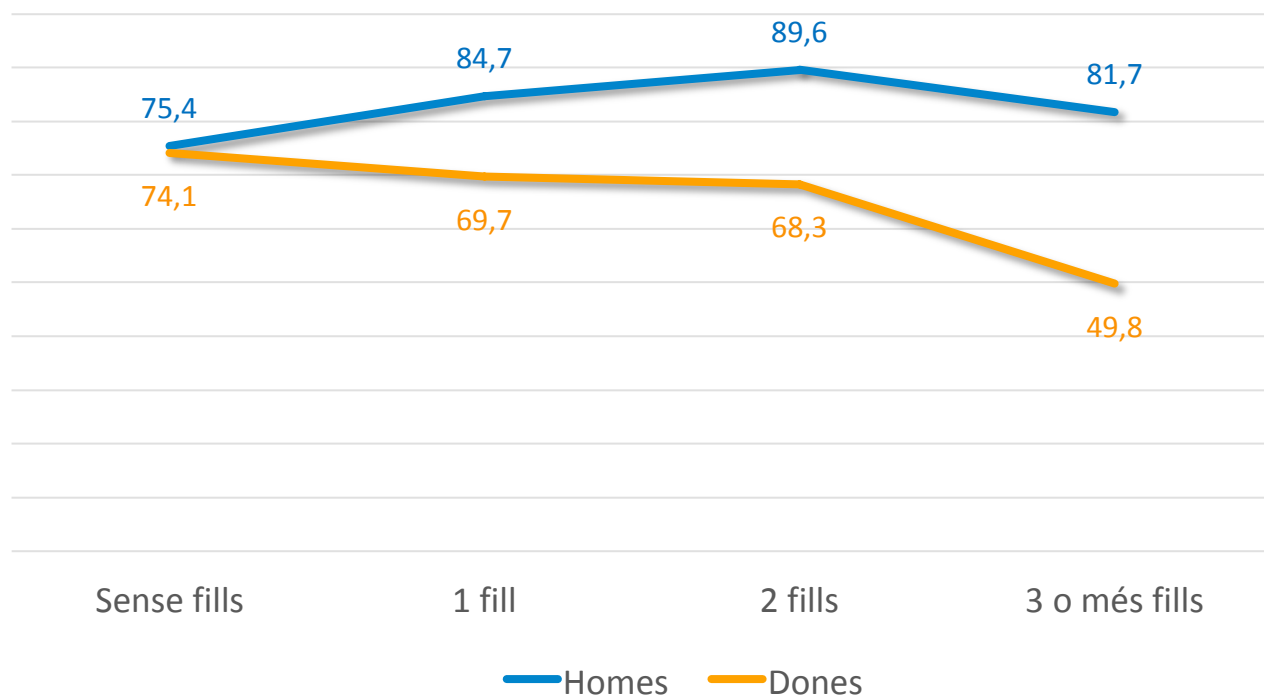
Conseqüències del model actual de cura infantil sobre les dones:

- Impacte en l'abandonament del mercat laboral de les dones
- Impacte en la jornada a temps parcial de les dones
- Impacte en la taxa de fertilitat
- Impacte en la pobresa de les famílies amb nens a càrrec

EFFECTES DEL MODEL ACTUAL DE CURA INFANTIL SOBRE LES DONES (I)

Taxa d'ocupació de la població de 25-49 anys, Espanya 2018 (ocupats / població +16 anys, en %)

Les taxes d'ocupació de dones i homes sense fills és molt similar, però a mesura que es tenen fills les dones disminueixen la seva taxa d'ocupació i els homes l'augmenten.

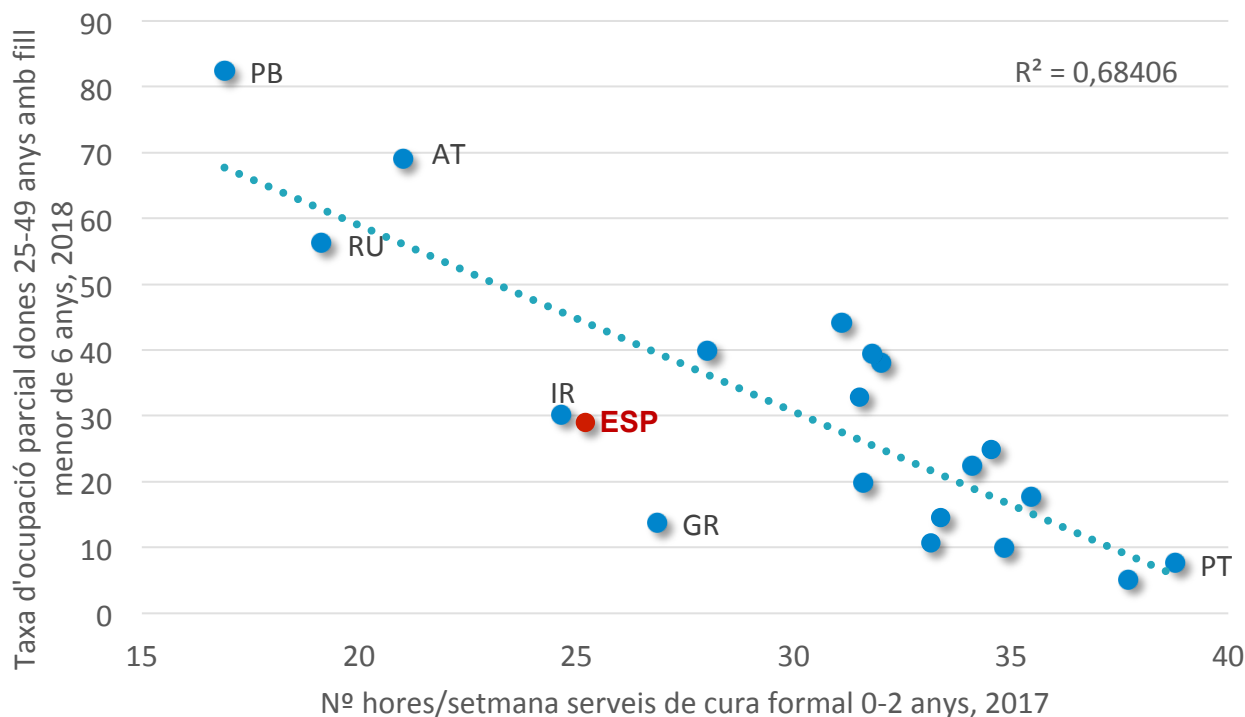
Només el 55% de les dones torna al seu mateix lloc de treball després del permís de maternitat (OCDE).

Font: Eurostat

EFFECTES DEL MODEL ACTUAL DE CURA INFANTIL SOBRE LES DONES (II)

Correlació entre la taxa d'ocupació a temps parcial de les dones de 25 a 49 anys amb fill/s <6 anys i el nombre d'hores de prestació del servei de cura infantil de 0-2 anys

Font: Eurostat i OCDE

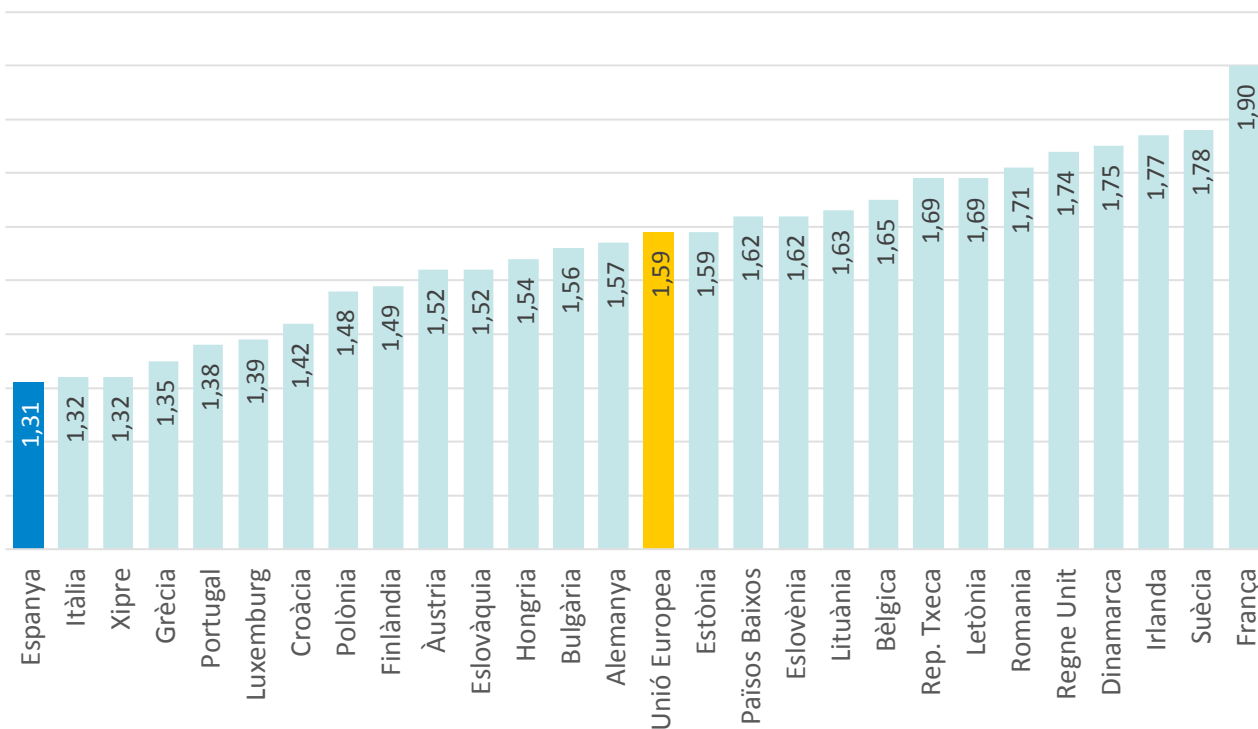
Existeix una relació negativa entre l'amplitud de l'horari d'obertura de les escoles bressol i el percentatge de dones que treballen a temps parcial:

Els països que tenen horaris més amplis del servei d'educació infantil tenen un menor percentatge de dones joves amb fill/s petit que fan jornada parcial.

EFFECTES DEL MODEL ACTUAL DE CURA INFANTIL SOBRE LES DONES (III)

Taxa de fertilitat, 2017
(nombre de fills per dona)

Font: Eurostat

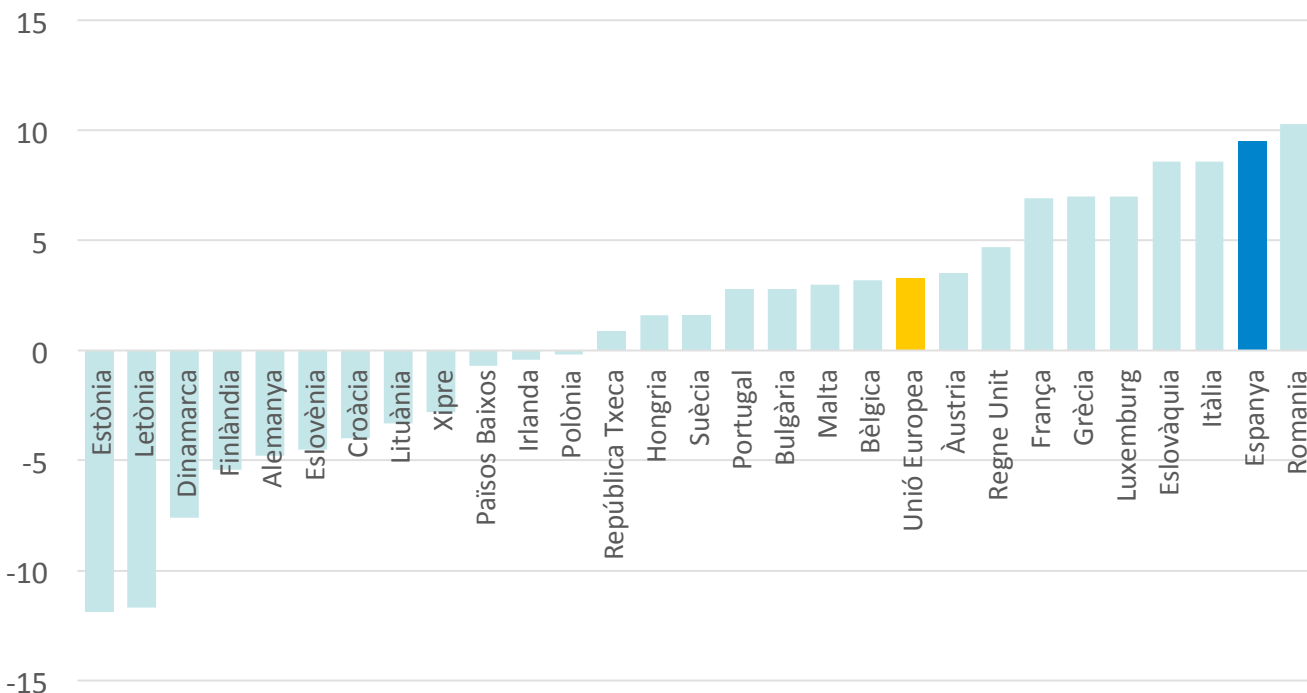
Espanya té la taxa de fertilitat més baixa de la UE.

La incorporació de les dones al mercat laboral s'ha fet sense acompanyament de mesures públiques de suport als fills, de coresponsabilitat en la cura ni canvi d'horaris laborals.

EFFECTES DEL MODEL ACTUAL DE CURA INFANTIL SOBRE LES DONES (IV)

Diferència entre la taxa de risc de pobresa d'una família amb fill/s a càrrec i sense fill/a a càrrec, 2017 (punts percentuals)

Font: Eurostat

Itàlia i Espanya destaquen per tenir un augment de la taxa de risc de pobresa quan es tenen fills, mentre que països com Estònia, Letònia, Dinamarca, Finlàndia o Alemanya, veuen reduïda la taxa de pobresa quan es tenen fills.

Aquest és un indicador del grau de suport que dona el sector públic a les famílies amb nens a càrrec.

MODEL D'ESCOLES BRESSOL: COMPARATIVA EUROPEA

TAXES D'ESCOLARITZACIÓ

- Les taxes d'escolarització en educació infantil 0-3 a Espanya estan en línia amb la mitjana de l'OCDE i de la UE, però per darrera dels països líders en política de suport a les famílies.

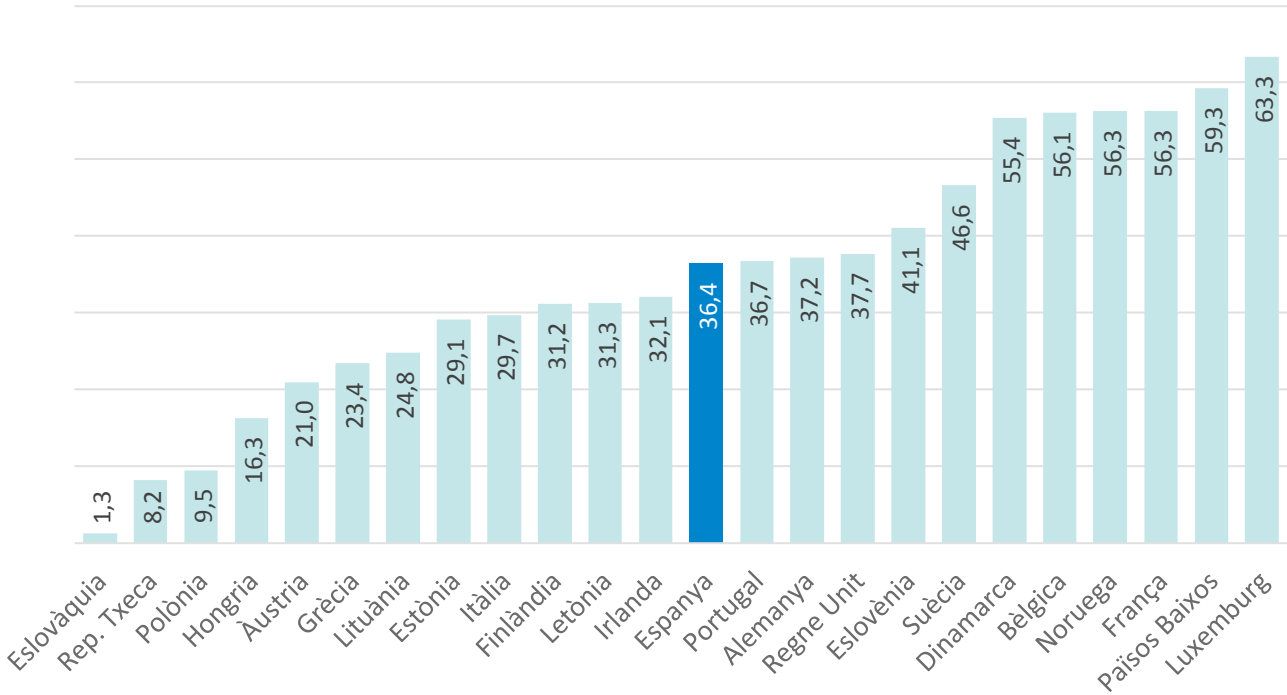
FINANÇAMENT PÚBLIC DE LES ESCOLES INFANTILS

- En canvi, Espanya se situa en la banda baixa quan parlem de finançament públic dels serveis formals de cura.

MODEL ESPANYOL I COMPARATIVA EUROPEA

Taxa d'escolarització 0-2 anys, 2017
(% sobre el total d'infants de 0-2 anys)

El 36,4% dels nens 0-2 anys estan escolaritzats a Espanya.

Ens situem en una posició intermèdia als països europeus, similar al Regne Unit, Alemanya i Portugal.

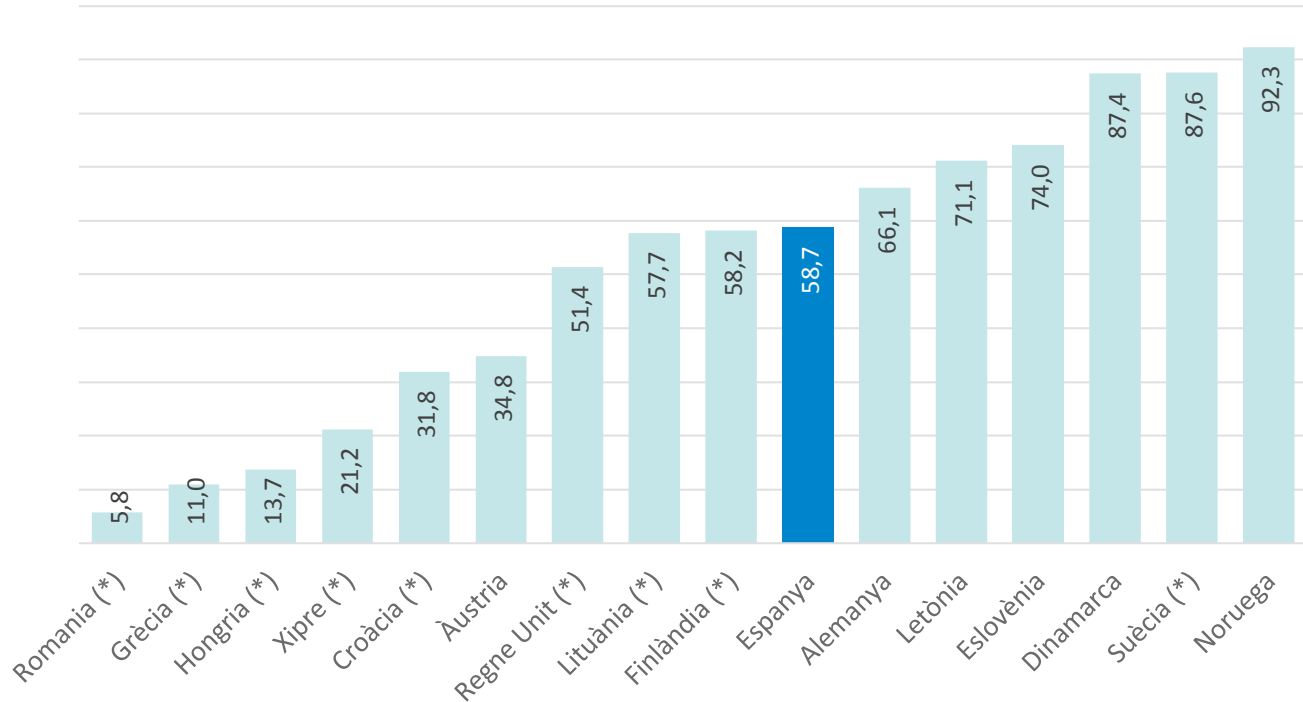
Però lluny dels països com Suècia, Dinamarca, Bèlgica, Noruega, França o els Països Baixos.

Font: OCDE

MODEL ESPANYOL I COMPARATIVA EUROPEA

Taxa d'escolarització als 2 anys, 2017 (% sobre el total d'infants de 2 anys)

El 58,7% dels nens de 2 anys estan escolaritzats a Espanya.

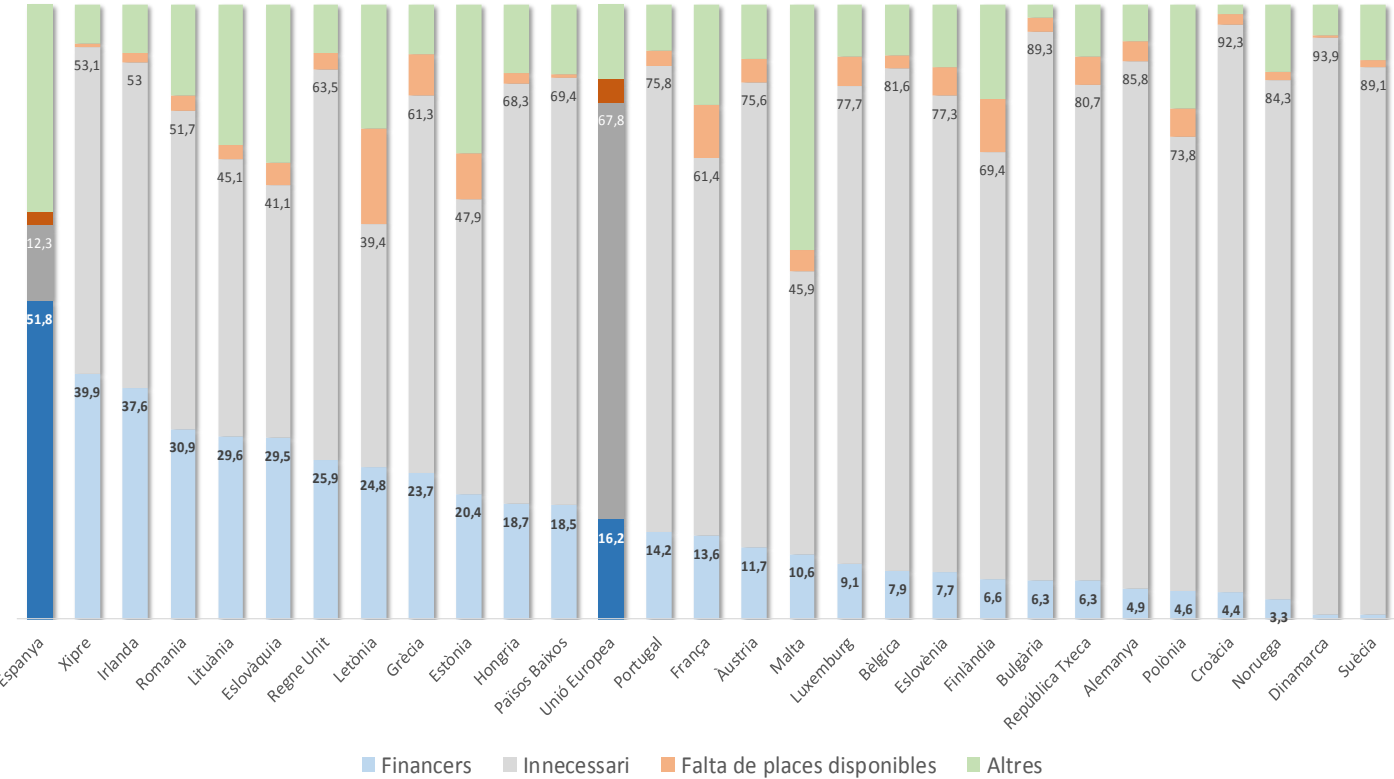
Ens situem entorn a la mitjana europea. Els països amb prestació universal del servei de cura (Dinamarca, Suècia i Noruega...) tenen taxes superiors al 80%.

Font: Eurostat
(*) Dada de 2016

MODEL ESPANYOL I COMPARATIVA EUROPEA

Motiu per no optar pels serveis formals de cura, 2016 (% sobre el total)

Espanya és el país europeu amb més percentatge de famílies que no opten als serveis formals de cura pel seu elevat cost (el 52%), molt per sobre de la mitjana UE (16%).

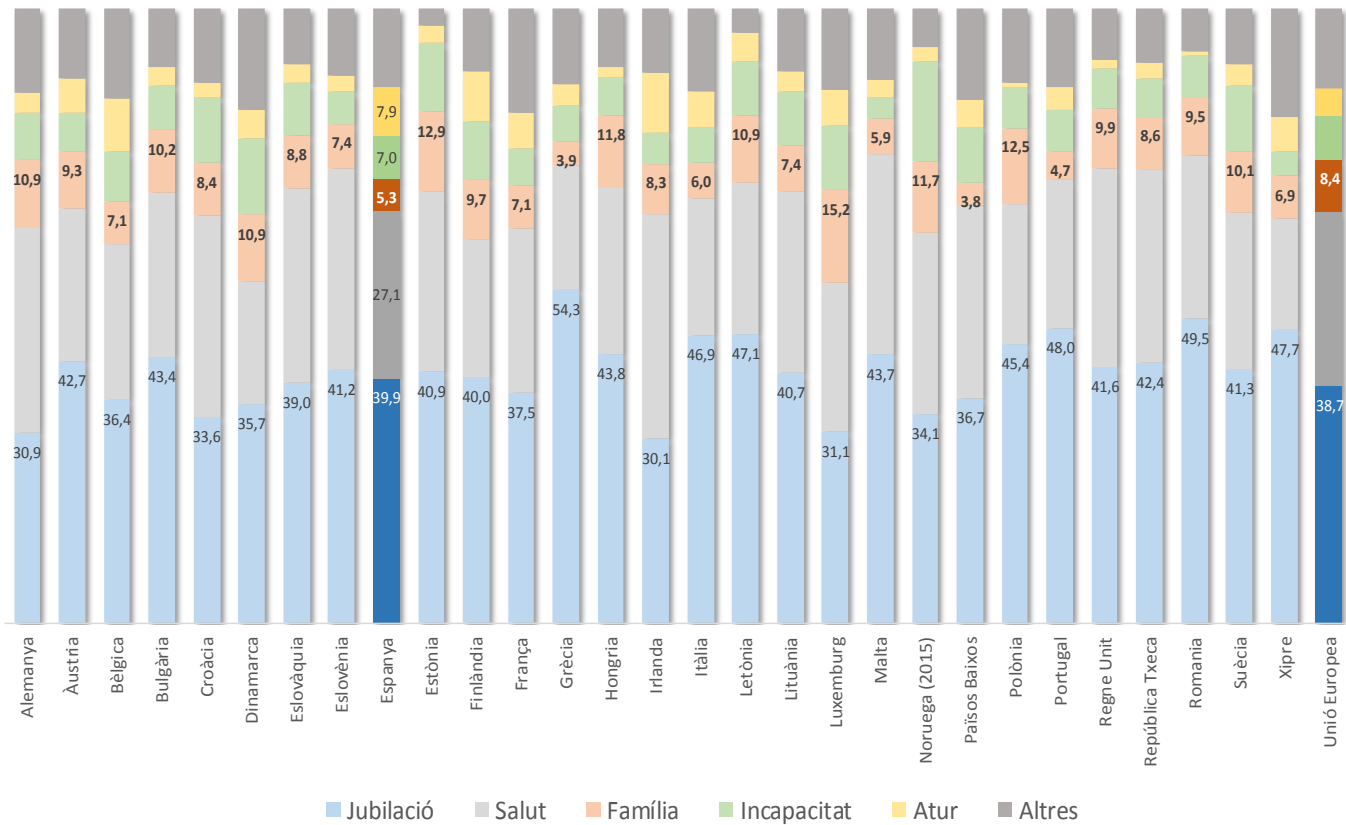
El problema no és la manca de places sinó l'elevat cost.

Font: Eurostat

MODEL ESPANYOL I COMPARATIVA EUROPEA

Despesa en protecció social per àrea, 2016 (% sobre el total)

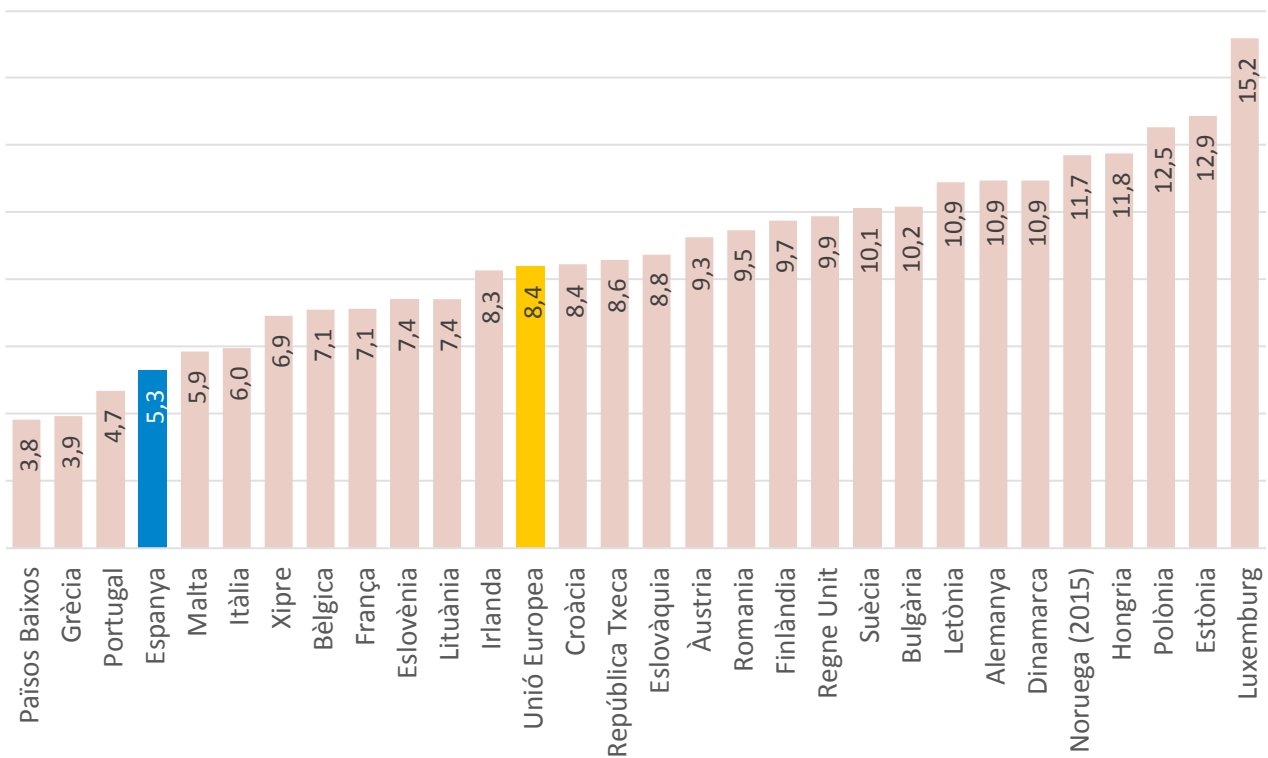
Espanya destina un percentatge molt baix de despesa social a la família (5,3% del total), molt per sota de la majoria de països europeus.

Font: Eurostat

MODEL ESPANYOL I COMPARATIVA EUROPEA

Despesa pública en família sobre el total de despesa social, 2016 (% sobre el total)

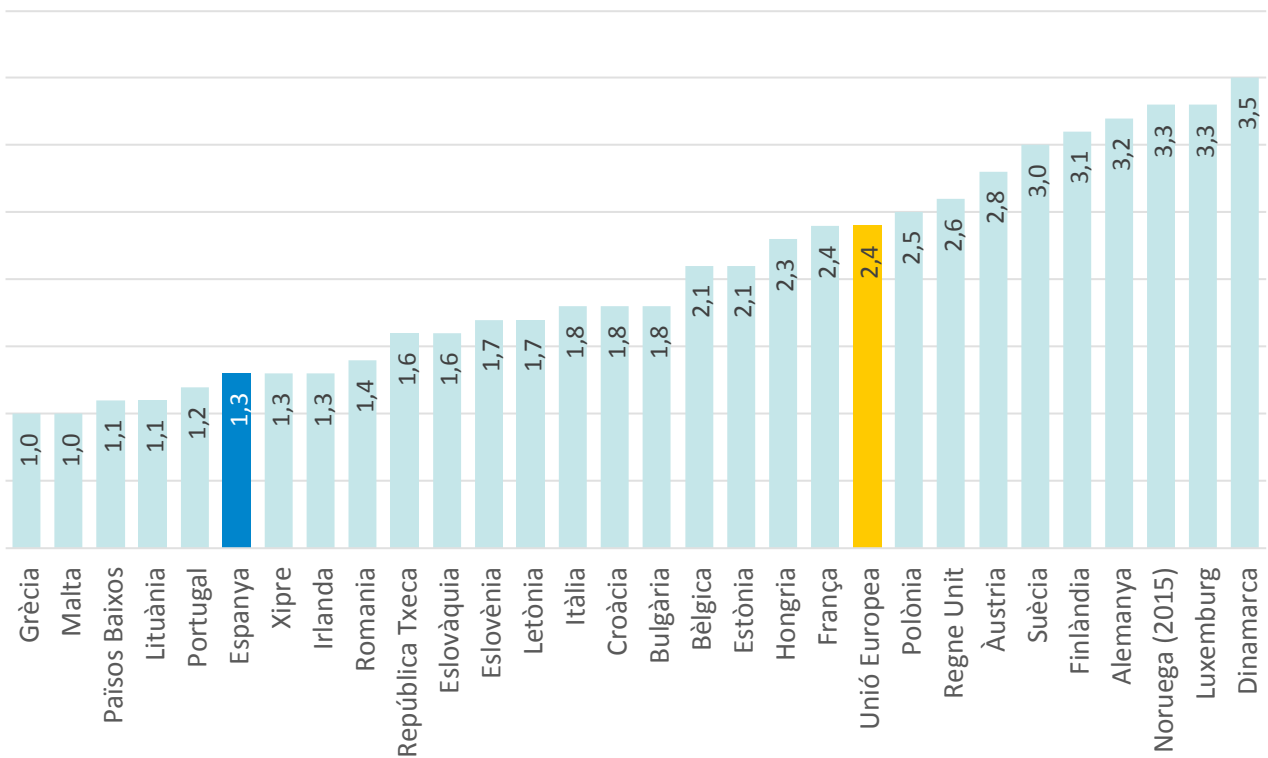
Espanya és el quart país de la UE que destina un menor percentatge de despesa social a polítiques de suport a la família (només el 5,3% del total, enfront del 8,4% de mitjana europea).

Font: Eurostat

MODEL ESPANYOL I COMPARATIVA EUROPEA

Despesa pública en família, 2016
(% sobre el PIB)

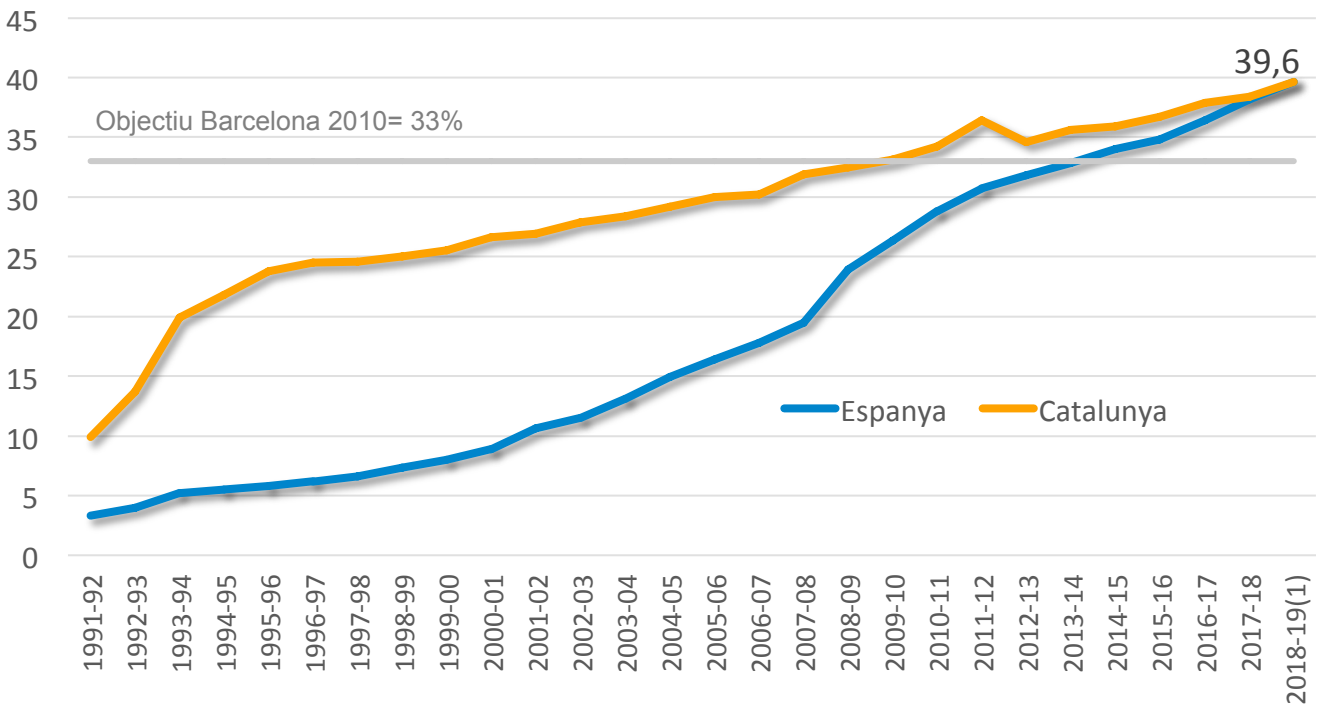
Font: Eurostat

Espanya dedica una despesa de l'1,3% del PIB a polítiques públiques de suport a la família, pràcticament la meitat que la mitjana de la UE, situant-se en el grup de cua a Europa.

MODEL A CATALUNYA I COMPARATIVA ESPANYOLA

Taxa d'escolarització 0-2 anys
(% sobre el total d'infants de 0-2 anys)

La progressió en la taxa d'escolarització 0-2 anys ha estat molt important els darrers 25 anys.

S'han igualat les taxes a Espanya i Catalunya el 2018-19.

A Catalunya es va superar l'Objectiu de la UE del 33% en el curs 2010-11.

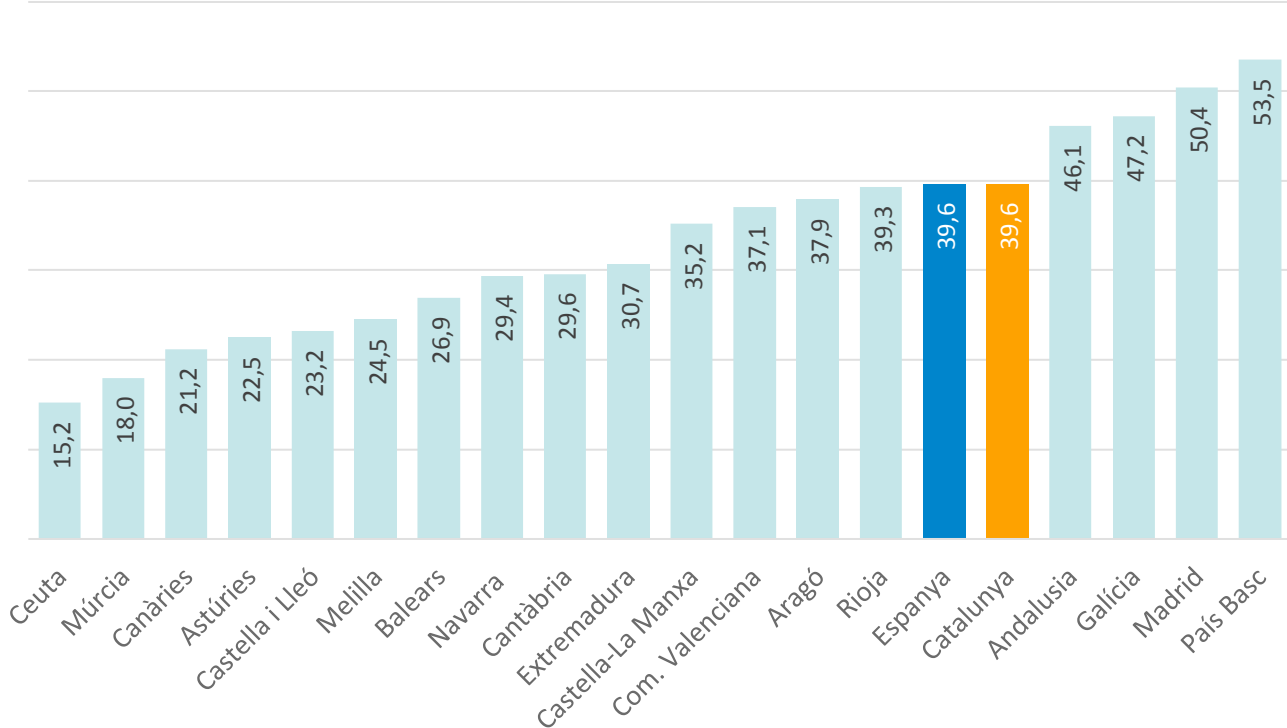
(1)Avanç
Font: Ministeri d'Educació i FP

MODEL A CATALUNYA I COMPARATIVA ESPANYOLA

Taxa d'escolarització 0-2 anys, 2018-19*
(% sobre el total d'infants de 0-2 anys)

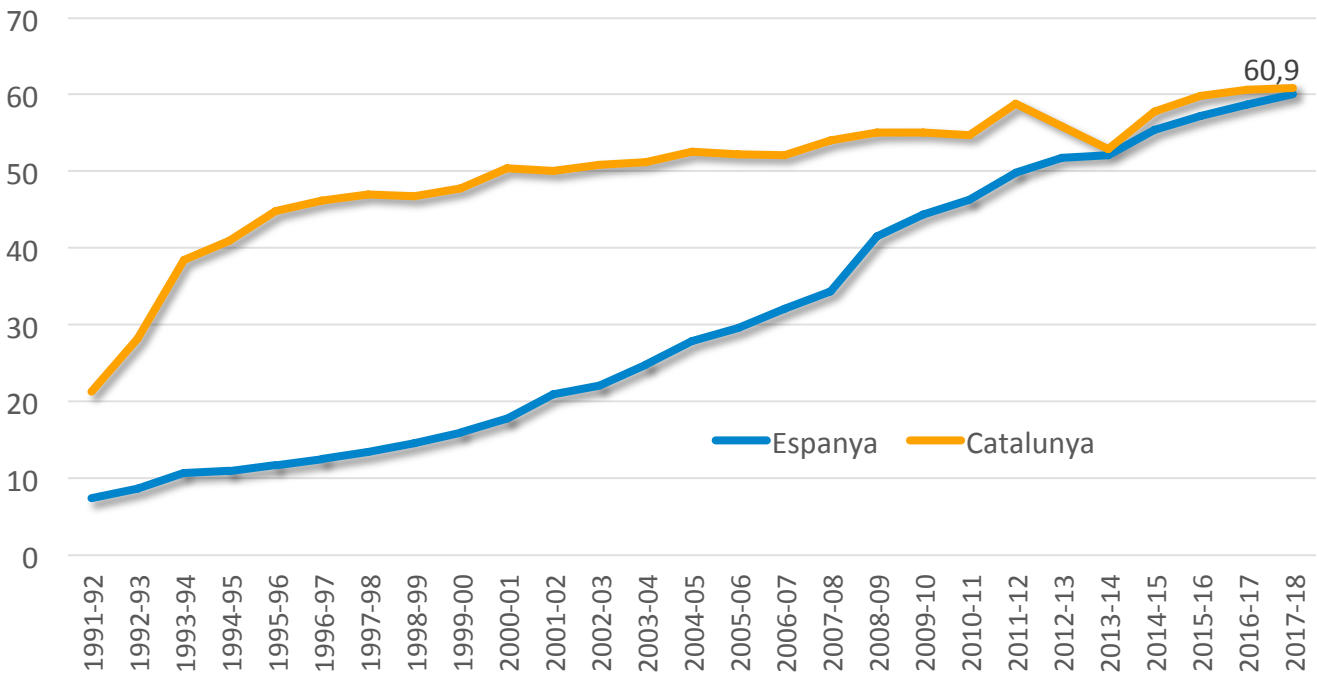
Catalunya té una taxa d'escolarització als 0-2 anys idèntica a la mitjana espanyola, però inferior a la d'Andalusia, Galícia, Madrid i el País Basc.

Font: Ministeri d'Educació i FP.
*Avanç

MODEL A CATALUNYA I COMPARATIVA ESPANYOLA

Taxa d'escolarització al 2 anys
(% sobre la població dels infants de 2 anys)

La taxa d'escolarització ha augmentat arribant al 60,9% a Catalunya el curs 2017-18.

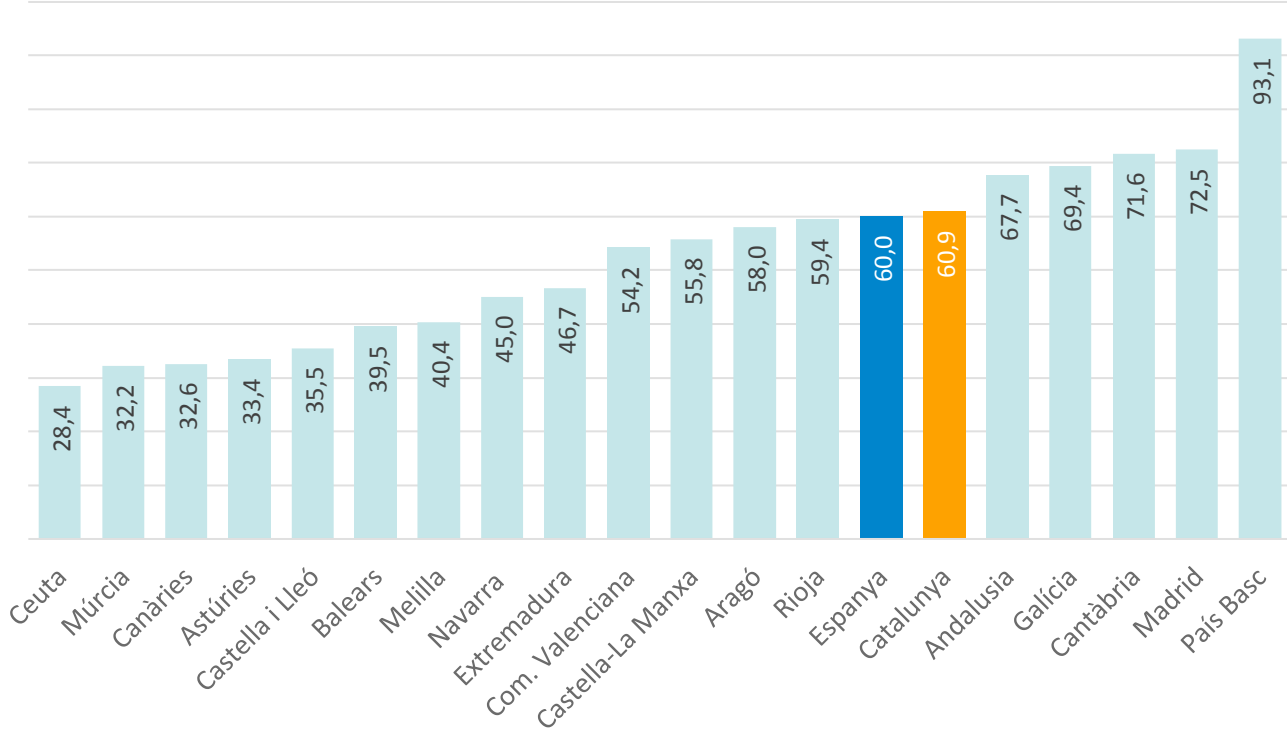
S'han igualat les taxes a Espanya i Catalunya.

Font: Ministeri d'Educació i FP

MODEL A CATALUNYA I COMPARATIVA ESPANYOLA

Taxa d'escolarització als 2 anys, 2017-18 (% sobre el total d'infants de 2 anys)

Catalunya té una taxa d'escolarització als 2 anys similar la mitjana europea però inferior a la d'Andalusia, Galícia, Cantàbria, Madrid i el País Basc.

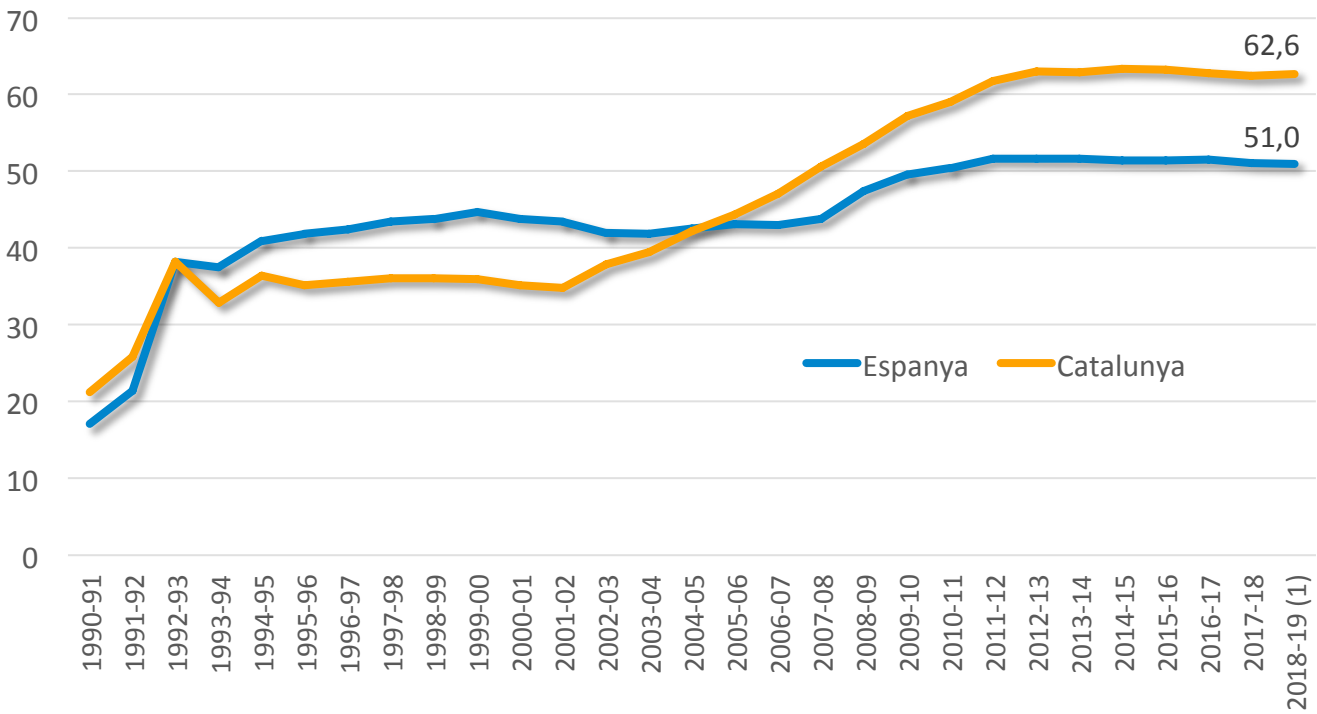
Al País Basc l'etapa d'escolarització obligatòria comença als 2 anys.

Font: Ministeri d'Educació i FP

MODEL A CATALUNYA I COMPARATIVA ESPANYOLA

Alumnes de 0 a 3 anys escolaritzats en centres públics (% sobre el total d'escolaritzats)

Catalunya té un percentatge d'alumnes escolaritzats en centres públics del 62,6%, superior a la mitjana espanyola.

Des del curs 2011-12, la taxa està estancada.

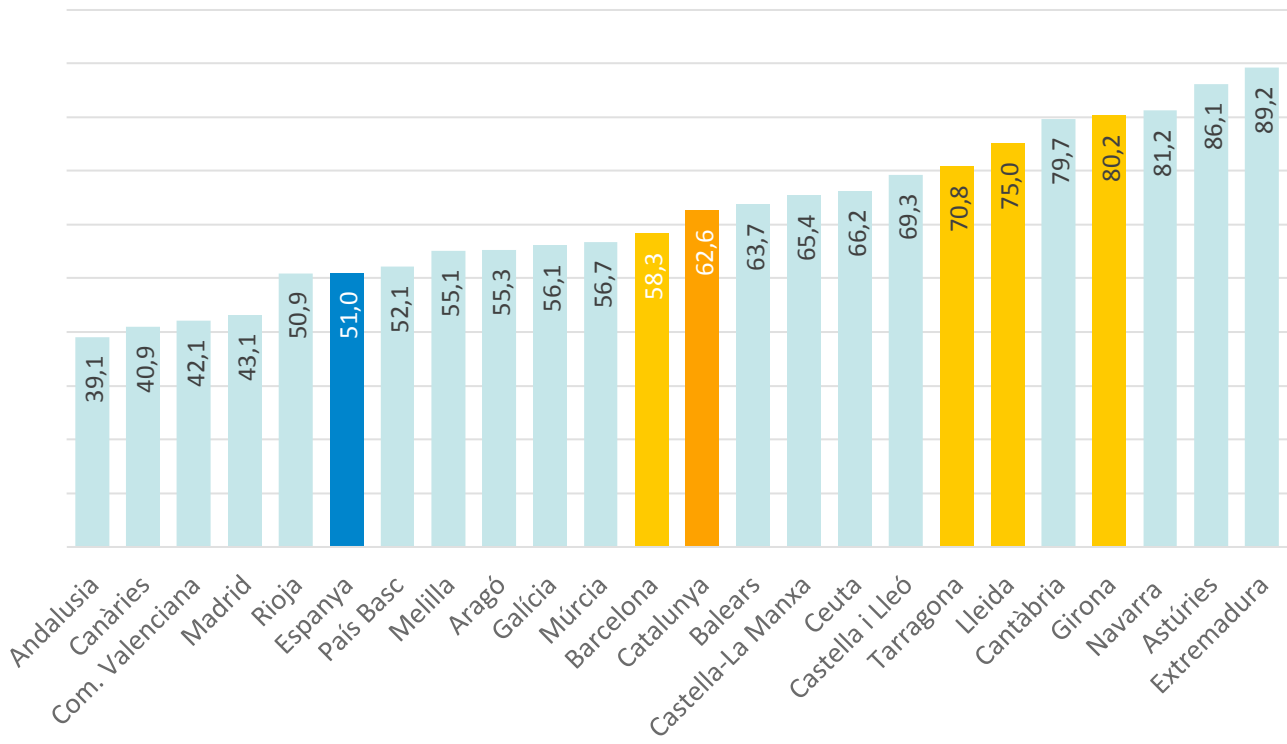
El nombre d'alumnes en escoles bressol públiques a Catalunya és de 50.000 infants.

(1) Avanç
Font: Ministeri d'Educació i FP

MODEL A CATALUNYA I COMPARATIVA ESPANYOLA

Alumnes de 0 a 3 anys escolaritzats en centres públics.
2018-19* (% sobre el total d'escolaritzats)

A Catalunya el percentatge d'alumnes en centres públics en l'etapa 0-3 és superior a la de les comunitats amb taxes d'escolarització més alta, com Madrid, el País Basc o Andalusia.

Dins Catalunya hi ha grans diferències entre territoris: a Barcelona només el 58% de nens van a un centre públic, mentre que a la resta de províncies catalanes el percentatge està entre el 70% i 80%.

(*) Avanç
Font: Ministeri d'Educació i FP

IMPACTE ECONÒMIC DE LA UNIVERSALITZACIÓ DE L'EDUCACIÓ INFANTIL DE 0 A 3 ANYS A CATALUNYA

- **ESCENARI 1**: model públic ampliat un 20% i gratuït
  - Percentatge escolarització pública: 66% (+10.015 places)
  - Taxa escolarització: 43% en 0-2 anys i 69% en 2 anys.
  - Gratuïtat de l'atenció socioeducativa en escola infantil pública.

- **ESCENARI 2**: model universal i gratuït
  - Percentatge escolarització pública: 71% (+24.626 places)
  - Taxa escolarització: 50% en 0-2 anys i 80% en 2 anys.
  - Gratuïtat de l'atenció socioeducativa en escola infantil pública.

IMPACTE ECONÒMIC DE LA UNIVERSALITZACIÓ DE L'EDUCACIÓ INFANTIL DE 0 A 3 ANYS A CATALUNYA

- ESTIMACIÓ DE COSTOS

- Cost anual de l'atenció socioeducativa.
- Cost de creació de noves places.

- ESTIMACIÓ DE BENEFICIS

- Impacte econòmic directe: ocupació, rendes del treball i rendes fiscals.
- Impacte econòmic indirecte sobre les **dones**: ocupació, rendes del treball i rendes fiscals.
- Alliberament de renda per a les famílies.

ESTIMACIÓ DE COSTOS

Supòsits:

- Cost anual¹: 5.536 €/alumne i any. El 38% assumit per la família (2.148 €/any).
- Cost de creació de noves places²: 15.000 €/plaça.

	Situació actual	Situació actual 100% gratuït	Escenari 1: +20% placés+ gratuït	Escenari 2: universal i gratuït
Alumnat sistema públic	50.077	50.077	60.092	74.733
Increment alumnat al sistema públic	-	-	10.015	24.656
Cost anual total alumnat (€)				
Cost família (38,8%): 2.148 € plaça/any	107.565.396	0	0	0
Cost sector públic (61,2%): 3.388 € plaça/any	169.660.876	277.226.272	332.669.312	413.722.889
<i>Cost total: 5.536€ plaça /any</i>	<i>277.226.272</i>	<i>277.226.272</i>	<i>332.669.312</i>	<i>413.722.889</i>
Increment de cost pel sector públic (€)	0	107.565.396	163.008.436	244.062.013
Cost construcció noves places (€)				
Cost sector públic (15.000 €/nova plaça)	0	0	150.225.000	369.842.712

¹ Font: "Cercle de Comparació Intermunicipal d'Escoles Bressol (38 municipis). Diputació de Barcelona.

² Font: Castellanos (2018). Papeles de Trabajo 3/2018. Ministeri d'Hisenda. Institut d'Estudis Fiscals

ESTIMACIÓ DE BENEFICIS DIRECTES

Supòsits¹:

- Alumnes per educador: 13,6 i Personal de suport per educador: 0,5
- Salari brut de l'educador: 21.540 €/any i del personal de suport: 18.445 €/any.

	Escenari 1:	Escenari 2:
	Model "ampliat"	Model "universal"
Alumnat a atendre	10.015	24.656
Alumnes per educador/a	13,6	13,6
Nombre de personal de suport per educador/a	0,5	0,5
Impacte en l'ocupació		
Personal necessari educatiu	736	1.813
Personal necessari de suport	368	906
TOTAL	1.105	2.719
Impacte rendes del treball		
Salari brut de l'educador (21.540 euros/any) ¹	15.861.993	39.051.039
Salari brut de personal de suport: (18.445 euros/any) ¹	6.791.422	16.719.973
TOTAL	22.653.415	55.771.012
Impacte en la recaptació		
Seguretat Social paga treballador ²	1.223.284	3.011.635
Impost sobre la RenDa de les Persones Físiques ³	2.678.766	6.594.922
TOTAL	3.902.051	9.606.557

¹ Dades del Cercle de Comparació Intermunicipal d'Escoles Bressol, Diputació de Barcelona

² S'aplica el tipus de cotització del 5,4%

³ S'aplica el tipus de l'IRPF del 12,5%, d'acord amb el nivell salarial, sobre el salari brut descomptat la SS que paga el treballador

ESTIMACIÓ DE BENEFICIS INDIRECTES SOBRE DONES

Dades per Catalunya (EPA, 2017):

- El 30% de les dones de 25 a 44 anys estan inactives perquè tenen cura de persones dependents (39.900 dones). D'aquestes, el 40% ho són perquè no poden costejar els serveis de cura de nens (15.960 dones).
- El 21% de les dones de 25 a 44 anys estan ocupades a temps parcial perquè tenen cura de persones dependents (36.808 dones). D'aquestes, el 56% ho estan perquè no poden costejar els serveis de cura de nens (20.613 dones).

	Impacte ocupació	Impacte rendes del treball (€)	Recaptació fiscal (€)
Augment de dones ocupades de 25 a 44 anys	15.960	401.879.982	78.728.288
Augment de dones ocupades de 25 a 44 anys a jornada completa	20.613	365.774.096	71.655.145
TOTAL		767.654.078	150.383.434
% PIB (223.988 milions INE)		0,3%	

ESTIMACIÓ DE BENEFICIS PER ALLIBERAMENT DE RENDA PER A LES FAMÍLIES

Dades:

- Les famílies obtenen un augment de renda equivalent al cost que actualment assumeixen pel servei públic (107,6 M€).
- Se suma l'estalvi derivat de que l'augment de places públiques gratuïtes previstes en Escenari 1 (+20%) permetria deixar de pagar una escola privada i passar a una pública gratuïta (52,8 M€).

	Model "actual"	<u>Escenari 1:</u> Model "ampliat"	TOTAL
Nombre d'alumnes escola infantil pública (1)	50.077	+10.015	60.092
Cost assumit per les famílies (€/any) (2)	2.148	5.270	
Alliberament de renda (3= 1 * 2)	107.565.396	52.779.050	160.344.446

RESUM DE BENEFICIS I COSTOS

ESCENARI 1: Model ampliat un 20% i gratuït

BENEFICIS				
		Impacte ocupació (llocs de treball)	Impacte rendes del treball (M€)	Recaptació fiscal (M€)
I D M I P R A E C C T T E E	Nous llocs de treball a les escoles bressol	1.105	22,7	3,9
	Dones de 25-44 que passen d'inactives a ocupades	15.960	401,9	78,7
I N D I M I P R A E C C T T E E	Dones de 25-44 que passen d'ocupades amb jornada parcial a jornada completa	20.613	365,8	71,7
	TOTAL	37.677	790,3	154,3
ALLIBERAMENT DE RENDA PER A LES FAMÍLIES:			160,3	
COSTOS				
GRATUITAT DEL MODEL AMPLIAT UN 20% (M€/any)			163,0	
CONSTRUCCIÓ NOVES PLACES (50% del cost teòric a fer en 4 anys)			18,8	

Conclusió:

- Els beneficis que s'obtidrien en termes de recaptació fiscal (entorn a 154 M€) pràcticament cobriren el cost anual de fer 100% gratuït el sistema ampliat un 20% (163 M€ cost anual). A aquest impacte positiu caldria sumar el derivat de les rendes de treball generades i l'alliberament de renda de les famílies que tornaria al sistema a través del consum o la inversió i faria incrementar el PIB.
- El cost de construcció de noves llars d'infants podria fer-se parcialment aprofitant infraestructures públiques ja existents (casals, centres de barri, escoles públiques, biblioteques, etc.), per la qual cosa s'estima que el cost de construcció pot reduir-se un 50%. A més, l'objectiu és que l'ampliació de places es faci efectiva en 4 anys, per tant, el cost anual seria de 18,8 M€.

CONCLUSIONS

- A Espanya i Catalunya **les taxes d'escolarització en educació infantil 0-3 estan en línia amb la mitjana de l'OCDE i de la UE**, però la part de finançament públic és clarament inferior.
- Cal que **l'oferta de places sigui a un preu assequible perquè no suposi un desincentiu per a que les dones abandonin el mercat laboral**.
- Amb un **sistema públic gratuït d'escoles bressol** a Catalunya es beneficiarien **16.000 dones que no haurien d'abandonar el mercat laboral i altres 20.000 que no haurien de demanar reducció de jornada**. Aquests dones obtindrien unes rendes del treball equivalent al 0,3% del PIB de Catalunya i **una recaptació fiscal de de 150,3 M€, que és més del que costaria fer gratuïta l'atenció socioeducativa de les 50.000 places que existeixen en l'actualitat (107 M€)**.
- L'estudi demostra que la **universalització de l'educació infantil pública és una inversió rendible** encara que només es considerin l'augment dels ingressos públics en concepte de cotitzacions socials i impostos sobre la renda que pagarien les dones per no interrompre –total o parcialment- la seva inserció en el mercat laboral.
- **La política de gratuïtat total i ampliació d'un 20% de places públiques no només no tindria costos per al sector públic sinó que generaria un impacte positiu en l'economia** a través d'un increment de l'ocupació i la renda de les famílies que es traduirà en més consum i, per tant, una major activitat econòmica.
- Més enllà de l'impacte econòmic, **cal destacar la importància de la universalització de l'educació infantil 0-3 perquè possibilitarà la integració de les mares en el món laboral en les mateixes condicions econòmiques que els pares, i disminuirà les diferents manifestacions de la desigualtat de gènere** (bretxa salarial, sostre de vidre, segregació horitzontal i vertical, etc.). A més, és una eina molt potent per reduir la pobresa infantil i per eliminar les desigualtats socials, així com per millorar el futur social i econòmic d'un país.

GRÀCIES

Observatori Dona Empresa Economia
donaempresaeconomia@cambrabcn.org
www.donaempresaeconomia.org

odee
observatori dona empresa economia

Cambra de Comerç
de Barcelona